

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Projekt Internacionalizace, spolupráce, inovace, reflexe a evaluace v přípravě budoucích učitelů - INSPIRE

Registrační číslo: CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_068/0015764

Metodika tvorby studentského portfolia – pokyny pro tvorbu a doporučená struktura portfolia

Studentské portfolio prezentuje práci a úroveň profesních kompetencí studenta v průběhu a na konci pregraduálního vzdělávání. Umožňuje studentům zaznamenávat, vyhodnocovat a reflektovat svoji pedagogickou praxi, vlastní pokroky a procesy učení a stávání se učitelem. Pro učitele VŠ a mentory pedagogické praxe je pak nástrojem pro evaluaci a formativní hodnocení práce studenta.

Doporučená struktura studentského portfolia: (volně dle Trunda, 2012, s. 10)

Dokumenty dokládají naplňování kompetenčního rámce absolventa učitelství a profesních kvalit učitele.

1. Formulář S – hodnocení podpory rozvoje profesních dovedností učitele
2. Plán profesního rozvoje (na základě hodnocení a sebehodnocení stanovené osobní profesní cíle a kroky k jejich dosažení) a osobní vzdělávací platforma (osobní východiska, názory a postoje vůči profesi)
3. Plánování výuky a modelování kurikula - vybrané didaktické přípravy, realizované na praxi
4. Vytváření prostředí pro učení
5. Podpora procesů učení
6. Hodnocení práce žáků
7. Reflexe výuky (1 pozorovací arch z naslechové praxe, 1 záznam z pedagogického deníku AP, 1 reflexe kritické/nevydařené výukové situace reflektovaný metodikou 3A)
8. Rozvoj školy a spolupráce s učiteli (v profesi/ na praxi)
9. Spolupráce s rodiči a širší veřejností
10. Konspektovaná odborná literatura

Především body 3 - 9 a všechny jeho součásti jsou deklarováným výstupem didaktické přípravy studenta pedagogické fakulty v souladu s Rámcem profesních kvalit učitele (viz Tomková, Spilková, 2012) s cílem přípravy učitele jako reflektivního praktika (blíže Korthagen, 2011).

Studentské portfolio dokládá procesy, jakými bylo těchto bodů/ kritérií dosaženo:

2. Student plánuje svůj další profesní rozvoj a nastavuje kritéria jeho dosahování.

Plánuje svůj osobní/profesní rozvoj a přijímá zodpovědnost za možná rizika jejich řešení. Formuluje a dokládá reálné cíle a kroky svého rozvoje včetně důkazů jejich dosahování, vzájemného učení a pozitivního dopadu na vedenou výuku i vlastní vzdělávání.

Kontrola a doložení výstupu: student dokládá svoje reálné kroky plánování svého osobního / profesního rozvoje. Stanovuje si reálné cíle a kroky k jejich dosažení, identifikuje a předjímá možné kritické situace a navrhuje cesty jejich řešení. Dokládá dosažené cíle a podmínky splnění. (co jsem plánoval/očekával, co jsem pro to musel udělat, kdo mi pomohl, s jakým výsledkem jsem cíle dosáhl, jak na tento cíl dále navážu...

3. Student plánuje a realizuje výuku

systematicky plánuje a realizuje výuku, tj. vybírá konkrétní vzdělávací obsah a transformuje je do činností a učebních úloh vzhledem k výukovým cílům i vzdělávacím cílům stanoveným v kurikulárních dokumentech a s ohledem na individuální možnosti a potřeby žáků. Využívá rozmanitých výukových metod a forem práce a způsobů motivace. Stanovuje reálné výukové cíle ve všech jejich rovinách.

Kontrola a doložení výstupu: student dokládá a obhájí vlastní návrhy didaktické transformace vzdělávacího obsahu vybraných 5 výukových hodin. Zastoupeny musí být předměty: M, ČJ, PR nebo PŘ, VL a jedna z výchov. (další doloženou transformací může být čtenářská dílna nebo dílna jazyků). Hodnotí se především didaktická správnost transformace, konkrétnost výukových cílů, efektivnost výukových metod a strategií pro jejich dosahování, podnětné učební prostředí a reálné důkazy o žákově učení. Každá z příprav musí být reflektována (analyzovány možné i nastalé kritické situace, jejich zdroje a navrženy funkční alterace).

4. Student vytváří prostředí pro aktivní učení

Ve třídě vytváří prostředí, v němž se žáci cítí dobře a mohou pracovat s vysokým nasazením. Ke každému žákovi přistupuje jako k jedinečné lidské bytosti a bez předsudků.

Kontrola a doložení výstupu: student dokládá veškeré postupy a procesy, kterých užil pro podporu a vytváření podnětného učebního prostředí. Zahrnuje jak materiální tak mentální podoby kvality prostředí. Hodnotí se především didaktický přínos uvedených forem prostředí.

5. Student podněcuje a reguluje procesy učení žáků

Používá takové výukové strategie, které umožňují každému žákovi porozumět probírané látce, osvojit si žádanou kompetence a získat vnitřní motivaci i dovednosti k celoživotnímu učení a poznávání

Kontrola a doložení výstupu: student dokládá efektivitu zvolených forem podpory – hodnotí se především výstup-důkaz o učení žáka prokazatelně dosažený kvalitou učebního prostředí, učební úlohy, individualizovaností výukových situací, úloh, metod a strategií.

6. Student hodnotí a reflektuje práci žáků

Hodnotí tak, aby žák získal dostatek informací pro své další učení a aby se učil sebehodnocení.

Kontrola a doložení výstupu: student dokládá užití různých forem hodnocení (ústní, slovní, formativní, sumativní...) ve vztahu k vzdělávacímu obsahu, očekávaným výstupům, cílům a metodám výuky a charakteru učební úlohy a výukové situace. Hodnotí se především didaktický přínos uvedených forem hodnocení pro podporu učení žáka.

7. Student reflektuje průběh a výsledky výuky

Podporuje formativní hodnocení a sebehodnocení žáka. Zpracovává průběžnou reflexi činnosti a výuky. Student reflektuje procesy i výsledky plánování a realizace výuky s cílem zkvalitnit svoji práci a zvýšit tak efektivitu žákova učení.

Během studia se tato kompetence cíleně a gradovaně/ postupně rozvíjela ve všech typech praxí a předmětů reflexe výuky (VTIIa 2 nebo Z1RHV a R1HV). Proto součástí tohoto bodu budou i výstupy z následové a asistentské praxe (1 pozorovací arch z následové praxe, 1 záznam z pedagogického deníku AP, 1 reflexe kritické/nevydařené výukové situace reflektovaný metodikou 3A).

Kontrola a doložení výstupu: *student reflektuje a hodnotí kvalitu a správnost postupů didaktické transformace, dosažené míry integrity výuky v souladu výběru a transformace vzdělávacího obsahu s výukovými cíli, kompetencemi, charakterem výukových situací a přínosu učebního prostředí a výukových úloh pro dosahování výukových cílů a důkazů o žákově učení. Každá z hodin/výukových situací musí být reflektována (analyzovány možné i nastalé kritické situace, jejich zdroje a navrženy funkční alterace. Cení se především identifikace kritických situací a míst s potřebou alterace, jedí hloubková analýza a zdůvodnění didaktického přínosu navržené alterace.*

8. Student se podílí na rozvoji školy a spolupráci s kolegy

Je aktivním členem školního společenství, který se spolupodílí na rozvoji školy a zkvalitňování vzdělávání. Přispívá k vytváření pozitivního klimatu školy, je si vědom, že je nositelem kultury školy. Zapojí se aktivně do organizace vyučování, do školní a třídní administrativy. Součástí praxe student vede dvě odpolední družiny, podílí se na dozorech ve školní jídelně a koná dozor na chodbách školy. Minimálně jednou během souvislé praxe se student účastní školní porady, je přítomen na metodických poradách a jednání s rodiči.

Kontrola a doložení výstupu: *student dokládá svoje zapojení do života školy, v podobě každodenní reflektivní rozpravy s provázejícím učitelem, zapojení do mimovýukových činností učitele – dozory, doprovod do jídelny/ družiny, předání rodičům, vedení kroužků, doučování, příprava školních akcí, besídek, soutěží, zprostředkuje žákům návštěvu v laboratořích FPE, aktivně se účastní naslechu v předmětových/oborových radách, poradách, sdílí s učiteli nové poznatky didaktiky jednotlivých oborů/předmětů, zkouší si tandemovou výuku apod. Pracuje aktivně s třídní administrativou v elektronické i písemné podobě.*

9. Student komunikuje a spolupracuje s rodiči a širší veřejností.

Výstupy této spolupráce dokládá ve studentském portfoliu. Vyhledává a využívá příležitosti pro spolupráci s rodiči, odborníky a dalšími partnery školy s cílem společně podporovat kvalitu učení žáků.

Kontrola a doložení výstupu: *student dokládá svoje zapojení do spolupráce s rodiči např v podobě podpory školní úspěšnosti žáků, doučování, příprava na soutěže, podpora zdravého školního klima. Vyzkouší si písemnou i přímou formu komunikace s rodiči, je přítomen na konzultacích učitele s rodiči a navrhuje vstřícný asertivní a kolegiální postup vedení komunikace a spolupráce.*

Studentské portfolio dokládá procesy, jakými bylo těchto bodů/ kritérií dosaženo, popisuje jejich strategii a míru zvládnutí a nutí klást si nové cíle a úkoly.

Pokyny pro tvorbu portfolia:

- Materiály do portfolia zakládejte průběžně
- K uloženým materiálům se vracujte, doplňujte je a upravujte
- Stanovte si plán profesního rozvoje a cyklicky jej rozvíjejte
- Identifikujte své silné a slabé stránky, plán zlepšení a konkrétní potřebu a podobu podpory
- Didaktické přípravy ověřte v praxi a reflektujte je
- Pozornost věnujte vytváření učebního prostředí, procesům učení a formám hodnocení
- Využívejte vzájemných hospitací a sdílení profesních zkušeností

Proces stávání se učitelem klade před studenty učitelství neustále výzvy. Nutí je odpovídat na otázky:

- Plánuji svou vlastní pedagogickou práci a práci žáků efektivně?
- Vytvářím ve třídě cíleně prostředí, v němž se žáci cítí dobře a mohou pracovat s vysokým nasazením? Přistupuji k žákům jako k jedinečným osobnostem?
- Používám cíleně a plánovaně takové výukové strategie, které umožňují žákům získat vnitřní motivaci, osvojovat si žádané kompetence a naplňovat cíle vzdělávání?
- Poskytuje mé hodnocení žáků dostatek informací pro další učení? Vedu svým hodnocením žáky k sebehodnocení?
- Využívám systematicky reflexi své pedagogické práce ke zlepšování svých profesních činností ve prospěch žáků?
- Podílím se na rozvoji školy? Přispívám k vytváření pozitivního profesního klimatu v ní?
- Využívám všechny možnosti spolupráce s rodiči svých žáků i dalšími partnery, kteří mohou podpořit kvalitu vzdělávání?
- Věnuji se systematicky a plánovitě svému profesnímu a osobnímu rozvoji?

Použité zdroje:

KORTHAGEN, Fred. *Jak spojit praxi s teorií: didaktika realistického vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-221-5.

SLAVÍK, Jan, Lenka HAJEROVÁ MÜLLEROVÁ a Pavla SOUKUPOVÁ. *Reflexe a hodnocení kvality výuky*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2020. ISBN 978-80-261-0920-4.

TRUNDA Jiří. *Profesní portfolio učitele*. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-80-87652-17-6.

TOMKOVÁ, Anna, SPILKOVÁ Vladimíra et al. *Rámeček profesních kvalit učitele*. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-80-87063-64-4.